

Лебедева Ю.В., студентка IV курсу, гр. ЕО-27, ГЕФ
Кірейцева Г.В., старший викладач кафедри екології
Житомирський державний технологічний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Забруднення атмосферного повітря є однією з найгостріших екологічних і соціальних проблем. Із невинним зростанням антропогенної діяльності, вплив на стан атмосферного повітря стає дедалі небезпечніший і носить не тільки локальний характер, а глобальний. Вирішення цих проблем вимагають жорсткого регулювання в галузі охорони атмосферного повітря не тільки з боку держави, але й усієї світової спільноти.

Під охороною атмосферного повітря слід розуміти систему заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів. На загальнодержавному рівні можна виділити такі основні нормативні документи, які регламентують вимоги щодо охорони атмосферного повітря: Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (№ 2707-ХІІ, від 16.10.1992), Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ, від 25.06.1991), Закон України «Про Основні засади державної екологічної політики України на період до 2020 року» (№ 2818-VI, від 21.12.2010). На міжнародному рівні можна виділити такі нормативні документи як: Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (ратифіковано від 29.10.96), Конвенція про транскордонне забруднення атмосферного повітря (ратифіковано від 13.05.80), Віденська конвенція про охорону озонового шару (ратифіковано від 20.05.1986). Інформаційне забезпечення охорони атмосферного повітря на загальнодержавному і міжнародному рівнях відповідно до основних нормативних документів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Законодавчі засади щодо охорони атмосферного повітря

Назва документу	Забезпечення охорони атмосферного повітря
На загальнодержавному рівні	
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	<ul style="list-style-type: none"> • визначає основні завдання та принципи в галузі охорони атмосферного повітря; • визначає основні напрямки державної політики галузі охорони атмосферного повітря; • визначає компетенцію рад і повноваження виконавчих органів в галузі охорони атмосферного повітря;
Закон України «Про охорону атмосферного повітря»	<ul style="list-style-type: none"> • визначає основні завдання стандартизації, нормування, екологічної безпеки в галузі охорони атмосферного повітря; • визначає обов'язки підприємств, установ, організацій та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, щодо охорони атмосферного повітря; • визначає основні нормативи в галузі охорони атмосферного повітря, такі як: гранично допустимі викиди, гранично допустимий вплив; • визначає основні умови щодо видачі дозволів суб'єктам господарювання на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря; • регулює заходи, щодо охорони атмосферного повітря у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; • регулює діяльність, що впливає на погоду і клімат; • визначає організаційно-економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря; • регулює, визначає основні положення щодо умов будівництва, розміщення і розміру санітарних зон; • визначає об'єкти, які підлягають державному обліку та моніторингу; • визначає відповідальність і регулює відносини щодо відшкодування шкоди за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря; • регулює міжнародні відносини України в галузі охорони атмосферного повітря.
Закон України «Про Основні засади державної екологічної політики України на період до 2020 року»	<ul style="list-style-type: none"> • визначає першопричини погіршення стану атмосферного повітря; • визначає основні завдання щодо поліпшення стану атмосферного повітря; • визначає основні засади державної політики з адаптації до зміни клімату та запобігання антропогенному впливу на зміну клімату; • регулює положення щодо оптимізації структури енергетичного сектору національної економіки шляхом збільшення обсягу використання енергетичних джерел з низьким рівнем викидів CO₂ до 2015 року на 10 % і до 2020 року на 20 %; • визначає основні положення щодо забезпечення скорочення обсягу викидів парникових газів

	<p>відповідно до задекларованих Україною міжнародних зобов'язань в галузі охорони атмосферного повітря;</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначає нормативи вмісту небезпечних речовин в атмосферному повітрі, з метою їх врахування при встановленні технологічних нормативів викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення; • визначає основні інструменти реалізації національної екологічної політики в галузі охорони атмосферного повітря, такі як: між секторне партнерство і міжнародне співробітництво, екологічна експертиза, екологічний аудит, екологічне страхування, стандартизація, екологічна освіта.
На міжнародному рівні	
Конвенція про трансграничне забруднення атмосферного повітря	<ul style="list-style-type: none"> • передбачає обмін інформацією, технологіями, апаратурою, для вдосконалення моделі та поліпшення розуміння трансграничного перенесення забруднюючих речовин на великі відстані; • рекомендує проводити консультації, наукові дослідження для створення альтернативних заходів та програм в галузі охорони атмосферного повітря; • рекомендує країнам учасницям: надавати данні про викиди забруднюючих речовин, а також метеорологічні і фізико-хімічні данні, які стосуються трансграничного перенесення забруднюючих речовин для ведення статистичної звітності; проводити зміни в національній політиці і в загальному промисловому розвитку для зменшення викидів забруднюючих речовин.
Віденська конвенція про охорону озонного шару	<ul style="list-style-type: none"> • передбачає співпрацю країн учасниць шляхом систематичних спостережень та досліджень з метою покращення розуміння і детальнішого вивчення проблеми руйнування озонного шару; • рекомендує вживати належних законодавчих та адміністративних заходів для обмеження негативного впливу діяльності людини на озонний шар;
Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату	<ul style="list-style-type: none"> • рекомендує розробляти, періодично поновлювати, публікувати і надавати кадастри антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів для ведення реєстру і статистики; • рекомендує формулювати, здійснювати, публікувати і регулярно поновлювати національні і, регіональні програми, які містять у собі заходи з попередження і пом'якшення наслідків зміни клімату для інформування фізичних і юридичних суб'єктів господарювання з метою зменшення викидів парникових газів в атмосферне повітря; • рекомендує співпрацювати у прийнятті підготовчих заходів з метою адаптації до наслідків зміни клімату; • рекомендує сприяти і співпрацювати у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення в питаннях зміни клімату і підтримують найширшу участь у цьому процесі, у тому числі неурядових організацій для збільшення кількості компетентних спеціалістів і зростання рівня екологічної освіти; • передбачає проводити національну політику і застосовує відповідні заходи у пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом обмеження своїх антропогенних викидів парникових газів.

Дії щодо охорони атмосферного повітря на загальнодержавному рівні носять обов'язковий характер, направлені на попередження та вирішення проблеми забруднення атмосферного повітря завдяки реалізації організаційних, економічних, правових заходів. Міжнародні договори в галузі охорони атмосферного повітря і запобігання змінам клімату носять рекомендаційний характер і направлені в основному на вирішення глобальних проблем, шляхом обміну і вільного доступу до інформації, ведення торгівлі квотами, надаванням пільг і кредитів.

Отже, на сьогодні, в галузі охорони атмосферного повітря діє низка нормативно-правових актів як державного значення, так і міжнародного, які спрямовані на реалізацію інформаційних, правових, організаційних, економічних заходів з питань охорони атмосферного повітря і клімату. В цілому заходи міжнародного рівня більш ефективні, проте оскільки вони носять лише консультаційний характер і не обов'язкові до виконання, то важливо, щоб вони вводились в нормативно-правову систему кожної країни на загальнодержавному рівні. Це сприятиме підвищенню ефективності заходів з охорони атмосферного повітря в кожній країні, і як наслідок у всьому світі в цілому.